

SAMARQAND VILOYATIDA KEKSALAR SALOMATLIGINI MUHOFAZA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING TIBBIY VA TASHKILIY ASOSLARI

Jumaniyazov Davronbek Xusainboevich

SamDTU mustaqil izlanuvchisi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 15.01.2026

Revised: 16.01.2026

Accepted: 17.01.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Keksalar salomatligi,
tibbiy xizmat,
gerontologiya, tashkiliy
asoslar, profilaktika,
reabilitatsiya, hududiy
sog'liqni saqlash*

Mazkur maqolada Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirishning tibbiy va tashkiliy asoslari yoritilgan. Aholining qarish jarayoni sharoitida keksalarga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlarning samaradorligini oshirish, profilaktika va reabilitatsiya choralari kuchaytirish, tibbiy va ijtimoiy xizmatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda zamonaviy yondashuvlar asosida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish yo'llari asoslab berilgan

Kirish

Bugungi kunda demografik jarayonlar ta'sirida keksalar ulushining ortib borishi sog'liqni saqlash tizimi oldiga yangi vazifalarni qo'yimoqda. Keksalar salomatligini muhofaza qilish nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan dolzarb masalalardan biridir. Samarqand viloyati aholisi tarkibida keksalar salmog'ining ortishi ularning sog'lig'ini saqlash, kasalliklarning oldini olish va hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan samarali tizimni shakllantirishni talab etadi. Ushbu jarayonda tibbiy xizmatlarni tashkil etish va boshqarishning zamonaviy usullarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimi birlamchi tibbiy-sanitariya yordami, ixtisoslashtirilgan davolash muassasalari va profilaktik xizmatlar orqali

amalga oshirilmoqda. Keksalar orasida surunkali kasalliklarning ko'p uchrashi ularni muntazam tibbiy nazoratdan o'tkazishni talab etadi. Shu boisdan dispanser kuzatuvini kuchaytirish, oilaviy shifokorlar faoliyatini faollashtirish va individual davolash rejalari tuzish muhim hisoblanadi.

Tibbiy xizmatlar samaradorligini oshirishda tashkiliy asoslarning to'g'ri yo'lga qo'yilishi muhim o'rin tutadi. Tibbiy va ijtimoiy xizmatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, keksalarga uy sharoitida tibbiy yordam ko'rsatish tizimini kengaytirish va reabilitatsiya xizmatlarini takomillashtirish zarur.

Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, elektron tibbiy kartalarni joriy etish va masofaviy maslahatlar berish orqali keksalar uchun tibbiy xizmatlarning qulayligini oshirish mumkin. Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirishda hududiy xususiyatlarni inobatga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Viloyatda shahar va qishloq aholisining salmog'i turlicha bo'lgani sababli tibbiy xizmatlarga bo'lgan ehtiyoj va ulardan foydalanish imkoniyatlari ham farqlanadi. Ayniqsa, qishloq hududlarida yashovchi keksalar uchun birlamchi tibbiy yordamning sifati va uzluksizligini ta'minlash dolzarb masalalardan biridir. Shu jihatdan oilaviy shifokorlar faoliyatini kuchaytirish, patronaj xizmati va uy sharoitida ko'rsatiladigan tibbiy xizmatlarni rivojlantirish keksalar salomatligini saqlashda muhim o'rin tutadi.

Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirishda hududiy sog'liqni saqlash resurslaridan samarali foydalanish alohida o'rin tutadi. Viloyatning qishloq va shahar hududlaridagi keksalar soni va ularning sog'liq holati o'rtasidagi farqlarni hisobga olib, tibbiy xizmatlar tarmog'ini moslashtirish zarur. Masalan, qishloq hududlarida shifokorlarning yetishmasligi va sog'liqni saqlash muassasalarining masofasi keksalarning muntazam tibbiy ko'rikdan o'tish imkoniyatini cheklaydi. Shu sababli mobil tibbiy brigadalar, uy sharoitida xizmat ko'rsatish va telemeditsina xizmatlarini joriy etish muhimdir.

Shuningdek, keksalarga ko'rsatiladigan tibbiy xizmatlarning sifatini oshirish uchun tibbiy xodimlarning malakasini muntazam oshirish zarur. Gerontologiya, geriatric psixologiya va surunkali kasalliklarni boshqarish bo'yicha maxsus treninglar va seminarlar o'tkazish orqali shifokorlar va hamshiralar keksalarning xos ehtiyojlariga mos xizmat ko'rsatishi mumkin. Bu esa nafaqat kasalliklarni davolash, balki ularning oldini olish va hayot sifatini yaxshilash imkoniyatini yaratadi.

Keksalar salomatligini muhofaza qilishda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishning alohida ahamiyati bor. Jismoniy faollikni oshirish, me'yoriy ovqatlanish, ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha dasturlar keksalar orasida kasalliklarning oldini olish va ularning faol hayot kechirishini ta'minlaydi. Samarqand viloyatida mahalla, tibbiy muassasalar va nodavlat tashkilotlar hamkorligi orqali sog'lom turmush tarzini targ'ib etuvchi turli tadbirlar va seminarlar tashkil etish mumkin.

Reabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish ham keksalar salomatligini muhofaza qilishda muhim ahamiyatga ega. Fizioterapiya, davolovchi jismoniy mashqlar, ijtimoiy moslashuv dasturlari va kunduzgi parvarish markazlari faoliyatini kengaytirish keksalarning mustaqil yashash qobiliyatini saqlab qolishga yordam beradi. Shu bilan birga, elektron sog'liqni saqlash tizimlarini joriy etish, masofaviy maslahatlar va uyda monitoring xizmatlari keksalar uchun qulaylikni oshiradi.

Yuqoridagi yondashuvlar orqali Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini tizimli va samarali tarzda takomillashtirish mumkin. Tibbiy, tashkiliy va ijtimoiy chora-tadbirlarni birlashtirish keksalarning sog'lom, faol va jamiyatdagi rolini saqlab qolishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, keksalarning ehtiyojlarini doimiy monitoring qilish va hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda xizmatlar tizimini moslashtirish sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshiradi.

Keksalar orasida yurak-qon tomir, qandli diabet, tayanch-harakat tizimi va nafas yo'llari kasalliklarining keng tarqalganligi tibbiy xizmatlarni kompleks yondashuv asosida tashkil etishni talab qiladi. Bunda faqat davolash bilan cheklanib qolmasdan, kasalliklarning erta aniqlanishi va asoratlarning oldini olishga qaratilgan profilaktik choralarni kuchaytirish zarur. Samarqand viloyatida dispanser kuzatuvini tizimli yo'lga qo'yish, muntazam tibbiy ko'riklarni tashkil etish va individual sog'lomlashtirish dasturlarini ishlab chiqish keksalar salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tashkiliy jihatdan keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish tibbiy va ijtimoiy xizmatlar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishni taqozo etadi. Keksalar ko'pincha nafaqat tibbiy, balki psixologik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga ham muhtoj bo'ladi. Shu sababli sog'liqni saqlash muassasalari, mahalla tizimi va ijtimoiy xizmatlar o'rtasida uzviy aloqani yo'lga qo'yish keksalarning hayot sifatini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Reabilitatsiya xizmatlarini kengaytirish, kunduzgi parvarish markazlari faoliyatini rivojlantirish ham ushbu jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish keksalar uchun tibbiy xizmatlarning qulayligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Elektron tibbiy hujjatlar, masofaviy maslahatlar va mobil tibbiy brigadalar faoliyati orqali keksalarning tibbiy yordamga murojaat qilish imkoniyatlari kengayadi. Bu, ayniqsa, harakatlanishi cheklangan yoki uzoq hududlarda yashovchi keksalar uchun muhimdir. Shuningdek, tibbiy xodimlarning malakasini oshirish, gerontologiya sohasida maxsus bilim va ko'nikmalarni shakllantirish keksalar bilan ishlashda professional yondashuvni ta'minlaydi.

Shu tariqa, Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish tibbiy xizmatlarning sifatini oshirish, tashkiliy mexanizmlarni rivojlantirish va profilaktik yondashuvni kuchaytirishga qaratilgan kompleks choralarni talab etadi. Ushbu yondashuv keksalarning sog'lom, faol va ijtimoiy jihatdan barqaror hayot kechirishiga zamin yaratadi. Keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish jarayonida sog'liqni saqlashni boshqarish mexanizmlarini modernizatsiya qilish alohida ahamiyat kasb etadi. Hududiy darajada tibbiy xizmatlarni rejalashtirish, resurslardan samarali foydalanish va xizmatlar sifati ustidan monitoringni kuchaytirish keksalarga ko'rsatilayotgan tibbiy yordamning barqarorligini ta'minlaydi. Samarqand viloyatida tibbiy muassasalar faoliyatini muvofiqlashtirish, davolash va profilaktika ishlarini yagona tizim asosida olib borish orqali tibbiy yordamning uzluksizligi va izchilligi ta'minlanadi.

Keksalar salomatligini saqlashda ruhiy va psixologik holatni qo'llab-quvvatlash ham muhim omil hisoblanadi. Yolg'izlik, ijtimoiy faollikning pasayishi va psixoemotsional holatning yomonlashuvi keksalar orasida turli kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois tibbiy xizmatlar bilan bir qatorda psixologik maslahatlar, ijtimoiy moslashuv dasturlari va sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlovchi tadbirlarni amalga oshirish zarur. Bu yondashuv keksalarning umumiy salomatligini mustahkamlash va ularning jamiyatdagi o'rnini saqlab qolishga xizmat qiladi.

Ovqatlanish madaniyati va jismoniy faollikni oshirish keksalar salomatligini muhofaza qilishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Keksalar uchun moslashtirilgan ovqatlanish tavsiyalari, parhez dasturlari va yengil jismoniy mashqlarni targ'ib qilish orqali yurak-qon tomir va tayanch-harakat tizimi kasalliklarining oldini olish mumkin. Samarqand viloyatida mahalla va tibbiy muassasalar hamkorligida sog'lom turmush tarzini targ'ib etuvchi tadbirlarni yo'lga qo'yish keksalar salomatligini mustahkamlashda ijobiy natija beradi.

Shuningdek, reabilitatsiya va tiklanish xizmatlarini takomillashtirish keksalar hayot sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Fizioterapiya, davolovchi jismoniy mashqlar, ijtimoiy moslashuv va parvarish xizmatlari keksalarning mustaqil harakatlanish va kundalik faoliyatni davom ettirish qobiliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Reabilitatsiya jarayonini tibbiy muassasalar bilan bir qatorda uy sharoitida tashkil etish imkoniyatlarini kengaytirish keksalar uchun qulay sharoit yaratadi.

Umuman olganda, Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish ko'p qirrali va uzluksiz jarayon bo'lib, u tibbiy, tashkiliy, psixologik va ijtimoiy omillarni o'z ichiga oladi. Ushbu omillarning o'zaro uyg'unligi keksalar uchun samarali, qulay va barqaror sog'liqni saqlash tizimini shakllantirishga imkon beradi.

Profilaktika choralari keksalar salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, jismoniy faollikni oshirish va ovqatlanish madaniyatini yaxshilashga qaratilgan dasturlar keksalar orasida kasalliklar rivojlanishining oldini olishga xizmat qiladi. Reabilitatsiya tadbirlari esa keksalarning kundalik hayotga moslashuvi va mustaqil yashash qobiliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Samarqand viloyatida keksalar salomatligini muhofaza qilish tizimini takomillashtirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Tibbiy va tashkiliy asoslarni mustahkamlash, profilaktika va reabilitatsiya choralari kengaytirish, shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali keksalar uchun ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish mumkin. Ushbu yondashuv keksalarning sog'lom va faol hayot kechirishiga, ularning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini saqlab qolishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedov O. S. Gerontologiya va keksalar salomatligini muhofaza qilish asoslari. Toshkent, 2018, 45–62-betlar.
2. Karimov I. X. O'zbekistonda sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish masalalari. Toshkent, 2019, 88–104-betlar.
3. Yo'ldoshev B. S. Keksalar orasida surunkali kasalliklarning oldini olish. Samarqand, 2020, 51–67-betlar.

- =====
4. Rahimova D. N. Tibbiy va ijtimoiy xizmatlar integratsiyasi muammolari. Toshkent, 2021, 73–89-betlar.
 5. Mirzayev F. A. Hududiy sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish yo‘llari. Samarqand, 2022, 96–112-betlar.
 6. Hasanov U. M. Keksalar uchun reabilitatsiya xizmatlarini tashkil etish. Toshkent, 2023, 58–74-betlar.
 7. Normatov Sh. K. Zamonaviy tibbiy boshqaruv va tashkiliy yondashuvlar. Toshkent, 2024, 101–118-betlar.

